

KRİZ VE SİLAHLANMA YARIŞINDA TIRMANMA

2008 yılı dünyada silahlanmaya en fazla paranın harcadığı yıl oldu. 2008'de silahlanmaya 1.5 trilyon dolar harcandı. Ama 2008 yılı aynı zamanda genel bir krizin varlığının açığa çıktığı, bunun dünya ölçüsünde kabullenildiği bir yılda oldu. 2008 Eylül'ünde finans kurumu Lehman Broders'in batışı kriz gerçeğini herkese kabul ettirdi. Silahlanmanın artışı ve kriz nedeniyle büyük devletler arasında keskinleşen çelişmeler, her zaman dünya halkları için uğursuz gelişmelerin ön habercisi oldu.

Şu rakamlara biraz daha yakından bakalım; Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü'nün (SIPRI) 'dünyada askeri harcamalar ve çatışmalar' ile ilgili yıllık araştırması, küresel boyutta silah teslimatının 2007 yılına oranla yüzde 4 oranında, 1999 yılına göre ise yüzde 45 oranında artarak 1 trilyon 464 milyar dolara ulaştığını ortaya koymuş durumda. Önümüzdeki dönemde bu tırmanışın duracağına ilişkin hiç bir belirti olmadığı gibi, tüm veriler silahlanmanın artacağını gösteriyor.

Silahlanma denilince tabii ki ilk akla gelen ülke ABD. Dünya çapında askeri harcamalarda ABD tartışmasız lider konumunda bulunuyor. SIPRI raporunda ABD'nin geçen yıl 607 milyar dolar askeri harcama gerçekleştirdiğine dikkat çekiliyor. Bu rakamın dünya toplamının yüzde 41'ine eşit olduğunun altı çizilmeli. ABD'nin silah harcamalarının, 1999-2008 arasındaki dönemde dünya genelindeki toplam artışın yüzde 58'ini oluşturduğu da ayrıca belirtilmekte.

ABD sadece silahlanmaya harcadığı para ile dikkati çekmiyor. ABD aynı zamanda en büyük silah üreticisi ve satıcısı durumunda. **SIPRI** raporuna göre, dünyanın önde gelen 100 silah üreticisi 2007 yılında toplamda 347 milyar dolarlık satış gerçekleştirmiş. Bu 100 şirketin 44'ünü ABD'li silah tekelleri oluştururken, bu şirketlerin toplam satıştaki payı ise yüzde 61'i bulmuş durumda. Avrupa merkezli 32 şirketin 347 milyar dolarlık satıştan elde ettiği pay ise yüzde 31 olarak gerçekleşmiş. Ayrıca, 2004-2008 yılları arasındaki dönemde, ABD ve Rusya sırasıyla yüzde 31 ve yüzde 25'lik paylarla dünyanın en büyük ilk iki silah ihracatçısı oldu.

Burada bazı hatırlatmalarda yapmak gerekiyor. ABD'nin yıllık askeri harcaması 607 milyar dolar ve bu rakam sürekli artıyor. ABD sadece Irak ve Afganistan'da fazladan 903 milyar dolar harcamış durumda. Diğer bazı ülkelerin askeri harcamaları ise şöyle; Çin 84.9 milyar dolar, Fransa 65.74, İngiltere 65.35, Rusya 58.6, Almanya 46.87, Japonya ise 46.38 milyar dolar. Diğer ülkeleri tek tek hatırlatmanın bir gereği bulunmuyor. Ama genel eğilimin silahlanma harcamalarının artışını işaret ettiğini vurgulamakta yarar var.

Burada şu soruların sorulmasında yarar var. Silahlanma konusundaki bu telaş niye? Niye silahlanma giderleri sürekli artıyor? Bu sorulara kesin bir yanıt vermek gerekirse o da şudur; bu devletler silah koleksiyonu yapmak için bu kadar parayı silahlara yatırıyorlar. Bu silahlar halen Irak'ta, Afganistan'da, Ortadoğu'da kullanılıyor. Büyük kapitalist-emperyalist devletler arasında pazarlara, ham maddelere, enerjiye ve enerji yollarına egemen olma konusundaki rekabet şiddetlendikçe, silahlanmaya olan ihtiyaçta artıyor.

Bu gerici rekabetin şiddetlenmesi, çelişkilerin artması bir yerde silaha başvurmayı da zorunlu hale getiriyor. Yakın dönemde büyük devletler "av alanı" olarak belirledikleri bölgelere birlikte saldırdılar. Ama onlar "birlikte" oldukları zamanda da, av alanından en büyük yararı sağlamak için birbirlerine karşı bir mücadele içerisinde oldular. Bugün Irak'tan Almanya, Fransa gibi ülkelerin dışlanması örneğinde görüldüğü gibi, aralarındaki rekabet hep sürüyor ve tırmanıyor.

Dünya kapitalizminin krizi bu rekabetin keskinleşmesini ve sertleşmesini de beraberinde getirdi. Pazarlar daralırken, varolan pazarlara egemen olma mücadelesi hız kazandı. Bazı büyük ülkeler krizden daha fazla zarar gördüler ve eski güçlerini koruma telaşına düştüler. Bölgesel ve yerel düzeyde ikili anlaşmalar yapma, rakipleri bu alanlardan dışlama mücadelesi ivme kazandı. Bu gidişatın barışa, halkların özgürlüğüne ve refahına olmadığını vurgulamak sanırız gereksiz.

Bütün bu gelişmeler, dünya halklarına daha zor bir döneme girilmekte olduğunu haber vermekte. Dünya halkları giderek daha fazla, emperyalist talan ve yıkıma karşı halkların ve ülkelerin özgürlüğünü, barışı savunmayı gündemine alıyor. Eğer yeni bir dünya kurmak isteniyorsa, bu mücadeleye atılmak dışında bir yol bulunmuyor.

Ocak / 2010